

Bedieningsconcepten voor financieel advies

FINANCIEEL

Vanaf 1 januari 2013 is het verbod op provisie voor advies in complexe financiële producten van kracht. Consumenten moeten dan direct hun adviseur zelf betalen. 'Gratis' advies waarbij de klant zelf geen aparte factuur voor het advies ziet en de productaanbieder het intermediair betaalt, is dan niet meer mogelijk. In twee recente onderzoeken is consumenten gevraagd naar wat hun voorkeur is in deze nieuwe realiteit voor financieel advies voor pensioen of hypotheek. In de AFM Consumentenmonitor is ruim 400 Nederlanders gevraagd welke adviesvorm de voorkeur had voor pensioenaanvulling: geen advies, dus alles zelf doen (*execution only*), geautomatiseerd advies, beknopt persoonlijk advies of een uitgebreid financieel plan voor de oude dag. De kosten per adviestype varieerden tussen drie willekeurig ingedeelde groepen. Voor een derde van de respondenten lagen deze tussen 0 euro bij alles zelf doen en 850 euro voor het volledige plan, terwijl voor de duurste groep de prijzen tussen 0 euro bij alles zelf doen en 1500 euro voor het volledige plan lagen. De prijzen voor die groep zijn waarschijnlijk het meest realistisch en marktconform.

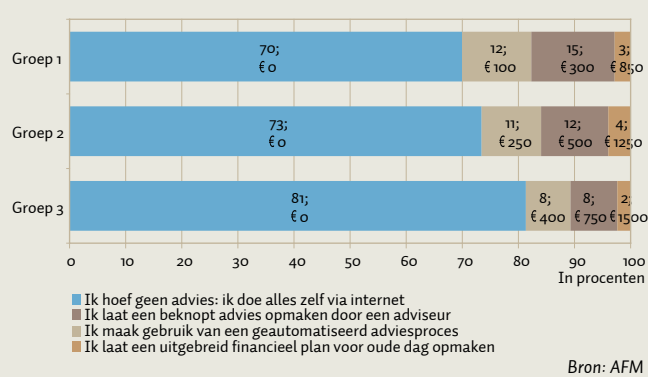
Zelfs in het goedkoopste scenario kiest 70 procent van de respondenten voor alles zelf doen. Dit loopt op tot 81 procent voor respondenten die de hoogste prijzen zagen. De animo voor geautomatiseerd of beknopt advies neemt af bij hogere prijzen, de groep consumenten die voor het volledige plan kiest, lijkt minder prijsgevoelig (figuur).

Uit onderzoek voor de Stichting Erkend Hypotheekadvies blijkt een op de tien feitelijke en potentiële hypotheekbezitters voorkeur voor *execution only*-hypotheekadvies te hebben, terwijl twee vijfde volledig per-

soonlijk advies preferereert. Dit is echter zonder dat de tarieven van de verschillende bedieningsconcepten getoond werden. Met de kosten, 2500 euro voor volledig advies, geeft nog maar een vijfde hieraan de voorkeur en is er meer dan een verdubbeling van *execution only* à 250 euro administratiekosten. De consument lijkt niet erg bereid te zijn de gangbare tarieven voor financieel advies te willen betalen. Met de komst van het provisieverbod in 2013 zegt een meerderheid vooral zelf aan de slag te gaan bij het afsluiten van complexe financiële producten. Het financiële intermediair staat voor de uitdaging zijn meerwaarde aan te tonen.

■ WILTE ZIJLSTRA (AFM)

Voorkeur adviesvorm voor aanvullend pensioen

Het Zijlstra-effect

MONETAIR

Volgens de jongste prognoses van DNB voor de Nederlandse economie zal het reële bbp pas in 2014 weer het niveau van 2008 hebben bereikt. De lage groei komt volledig voor rekening van de zeer zwakke ontwikkeling van de binnenlandse bestedingen. De particuliere consumptie is de afgelopen drie jaar met zo'n 3 procent geslonken en de verwachting is dat de consumptiegroei negatief blijft tot en met 2014. Naast de tegenvallende inkomensontwikkeling drukken de sinds 2008 afnemende woningprijzen de consumptiegroei. Daarnaast zijn de door de overheid aangekondigde lastenverzwaringen en uitgavenbeperkingen van invloed. Uit berekeningen van DNB blijkt dat het Begrotingsakkoord de bbp-groei in 2013 en 2014 vermindert met respectievelijk 0,5 en 0,3 procentpunt. Daarbij is rekening gehouden met een dempend effect waar de naam van Zijlstra aan verbonden is. Het uiteindelijke effect van binnenlandse vraaguitval op het bbp is afhankelijk van de verdeling hiervan over binnenlandse productie en invoer van goederen en diensten. In het macro-economische model DELFI van DNB loopt de groei van de invoer op langere termijn in de pas met de binnenlandse bestedingen. Op korte termijn hoeft dit niet zo te zijn. Zo zal bij een aantrekkende binnenlandse economie de invoer in eerste instantie sneller groeien, deels omdat in deze fase van de conjunctuur de vraag naar grondstoffen en intermediaire productiemiddelen sterk toeneemt, en deze producten grotendeels moeten worden geïmporteerd. Omgekeerd wordt in een conjunctureel dal relatief minder ingevoerd, omdat er voldoende binnenlandse productiecapaciteit beschikbaar is om aan de vraag te voldoen. Dit wordt wel het Zijlstra-effect genoemd. Econome-

trische analyses bevestigen het bestaan van het Zijlstra-effect voor Nederland. De tabel laat zien wat de effecten zijn van een pakket bezuinigingen en lastenverzwaringen voor het reële bbp na een, twee en vier jaar, met en zonder modellering van het Zijlstra-effect in DELFI. Daarbij is afzonderlijk gekeken naar het effect van een verlaging van de overheidsbestedingen met 1 procent bbp, een verhoging van de loonbelasting met 1 procent bbp en een verhoging van de btw-tarieven met 1 procent bbp. Dankzij het Zijlstra-effect valt de krimp van het bbp-volume als gevolg van de overheidsmaatregelen in het eerste jaar 0,1 procentpunt bbp minder negatief uit. Het Zijlstra-effect loopt op tot 0,4 procentpunt na vier jaar. ■ ROBERT-PAUL BERBEN (DNB)

Gevolgen overheidsbeleid voor bbp-volume

Cumulatieve afwijkingen van basispad	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 4
DELFI			
Verlagen overheidsbestedingen	-0,7	-0,7	-0,8
Verhogen loonbelasting	-0,1	-0,3	-0,6
Verhogen btw-tarief	-0,2	-0,3	-0,5
DELFI zonder Zijlstra-effect			
Verlagen overheidsbestedingen	-0,8	-1,1	-1,2
Verhogen loonbelasting	-0,1	-0,5	-1,0
Verhogen btw-tarief	-0,3	-0,6	-1,0

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

Prestaties meisjes en jongens op school

ONDERWIJS & WETENSCHAP

Meisjes hebben in de meeste OESO-landen hun achterstand in het onderwijs ingelopen en zijn nu zelfs succesvoller dan jongens. Dat geldt ook voor Nederland. Er studeren meer

Bevindingen verschillen jongens en meisjes voor en na invoering Studiehuis

	Verschil vóór invoering Studiehuis ¹		Verschil na invoering Studiehuis ²		Algemeen effect Studiehuis	
	Havo	Vwo	Havo	Vwo	Havo	Vwo
Zelfstandig werken	++	++	+	o	+	+
Samenwerken	+	+	o	+	+	+(maar alleen voor meisjes)
Initiatief	++	+	+	+	+, vooral voor meisjes	+(vooral voor meisjes)
Communicatief	+	o	o	+	+	+
Studieplanning	++	++	+	+	geen	+(maar alleen voor meisjes)
Informatie verzamelen en verwerken	+	+	+	o	+	+
Creativiteit	++	o	+	o	+(vooral voor meisjes)	geen
Taal	++	+	o	o	+	+
Rekenen	--	--	o	o	-	-(vooral voor jongens)
Computer	--	--	-	o	+(vooral voor meisjes)	+
Analytisch	-	--	o	o	geen	geen

¹ ++/+/o/-/-- = Respectievelijk groot voordeel, klein voordeel, geen voordeel, klein nadeel en groot nadeel voor meisjes.

² +/o/- = Verschil respectievelijk groter, gelijk of kleiner geworden na invoering Studiehuis.

Bron: ROA Rapport, 2011(2)

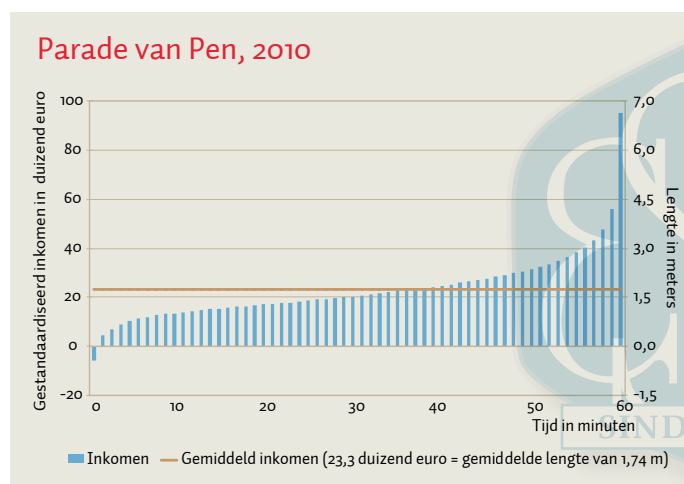
meisjes dan jongens in het hoger onderwijs, en ook in het voortgezet onderwijs doen ze het beter. Om te achterhalen waarom dat het geval is, kan worden gekeken naar de soort competenties die men verwerft in het onderwijs. Naast harde vaardigheden zoals taal- en rekenvaardigheden zijn ook zogenaamde zachte vaardigheden bekeken, zoals zelfstandig werken en communicatieve vaardigheden. Het gaat om vaardigheden waarvan men aanneemt dat ze steeds belangrijker worden en die door de onderwijshervorming van 1998–2000 in het havo en vwo, de invoering van het Studiehuis, ook expliciet ontwikkeld worden.

De tabel geeft een overzicht van de belangrijkste bevindingen ten aanzien van de verschillen tussen jongens en meisjes voor en na invoering van het Studiehuis. Van de elf vaardigheden die onder de loep zijn genomen, blijken er acht waarbij meisjes het beter doen, waaronder zes vaardigheden die belangrijker zijn geworden door de invoering van het Studiehuis: zelfstandig werken, samenwerken, initiatief, communicatieve vaardigheden, studieplanning en informatie verzamelen en verwerken. Niet alleen waren meisjes al beter in deze vaardigheden dan jongens, door de invoering van het Studiehuis is het verschil ten opzichte van de jongens in een aantal gevallen zelfs toegenomen. Zo werd in het vwo het verschil groter bij de vaardigheden samenwerken, initiatief, en studieplanning. Daarnaast blijkt de invoering van het Studiehuis een negatief effect te hebben gehad op een typische vaardigheid waarin jongens uitblinken, te weten rekenvaardigheden. Met name jongens zijn na de invoering van het Studiehuis slechter gaan presteren op deze vaardigheid. ■ **JOHAN COENEN, CHRISTOPH MENG EN ROLF VAN DER VELDEN (ROA)**

Een optocht van reuzen en dwergen

GROEI & CONJUNCTUUR

De parade van reuzen en dwergen, in 1971 bedacht door de Nederlandse econoom Jan Pen, is een aansprekende manier om de inkomensverdeling in kaart te brengen. In een optocht komen personen achter elkaar op volgorde van de hoogte van hun inkomen in een uur tijd voorbij. Daarbij is de lengte van de personen evenredig gemaakt aan hun inkomen. Mensen met een gemiddeld inkomen krijgen een lengte van 1,74 meter, de gemiddelde lengte van een volwassen Nederlander in 2010. Mensen met een lager inkomen worden in lengte in elkaar geduwd, mensen met een hoger inkomen kunnen reusachtige proporties aannemen.

Uitgangspunt van de optocht is het gestandaardiseerd inkomen ofwel het netto besteedbaar huishoudensinkomen gecorrigeerd voor verschillen in omvang en samenstelling van het huishouden. In 2010 bedroeg dit gemiddeld 23.300 euro, terwijl het niet gestandaardiseerde inkomen op gemiddeld 33.200 euro uitkwam. In de parade in de figuur wordt ieder huishouden door slechts één persoon vertegenwoordigd, zodat voor 2010 in een uur tijd 7,4 miljoen huishoudens langskomen.

Vooraan in de stoet komen alleen onder de grond huishoudens voorbij, ze lopen zogezegd ondersteboven. Die huishoudens, veelal zelfstandigen, hebben een negatief inkomen. Daarna volgen de dwergen met een gering inkomen, vaak uit een uitkering, en gaat de stoet verder met steeds groter wordende dwergen. Na precies 30 minuten, als de helft van de stoet voorbij is, passeert het huishouden met het mediane inkomen van 20.600 euro.

De toeschouwer had misschien verwacht na een half uur het huishouden met het gemiddelde inkomen (23.300 euro) langs te zien lopen, maar dit komt door de scheve inkomensverdeling pas in de 37e minuut voorbij.

De laatste tien minuten van de optocht neemt de lengte van de deelnemers spectaculair toe, van bijna 2,5 meter naar ruim 7 meter. Huishoudens met een inkomen van minstens 50.000 euro passeren in de 59e minuut. De laatste minuut is weggelegd voor de topinkomens. Het gemiddelde inkomen van deze reuzen bedraagt 95.000 euro. Het gaat veelal om zelfstandigen met flinke winst uit eigen onderneming.

■ **MARION VAN DEN BRAKEL (CBS)**

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.